

N217 (Kwakscheweg) te Oud-Beijerland

een bureauonderzoek

I.S.J. Beckers

IYO·B

Colofon

IVO·B Rapport 1403

N217 (Kwakscheweg) te Oud-Beijerland
een bureauonderzoek

Auteur: I.S.J. Beckers

Opdrachtgever: IV-Infra bv

Versie rapport: definitief, 4 augustus 2015

© IVO·B, Alphen aan den Rijn

Dit rapport is te gebruiken door de opdrachtgever en is te vermenigvuldigen door de opdrachtgever ten behoeve van eigen gebruik in de eigen organisatie. Door IVO·B verstrekte rapporten mogen niet door derden zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van IVO·B openbaar worden gemaakt, verveelvuldigd worden dan wel geëxploiteerd worden.

Autorisatie:

L.C. Nijdam (senior prospector)

ISBN-nummer 978-90-819408-4-9

IVO·B, Allround Archeologie
Eikenhorst 385
2402 RX Alphen aan den Rijn
06-83968168
email contact@ivob.nl
website www.ivob.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	6
2	Bureauonderzoek	6
2.1	Beleid	6
2.2	Doelstelling en vraagstelling	7
2.3	Methodiek	8
3	Resultaten bureauonderzoek	8
3.1	Huidige situatie van het plangebied	8
3.2	Toekomstige situatie van het plangebied	9
3.3	Landschappelijke situatie van het plangebied binnen het onderzoeksgebied	10
3.4	De bekende archeologische gegevens uit het onderzoeksgebied.....	12
3.5	Historische situatie van het plangebied	15
3.6	Gespecificeerde archeologische verwachting	17
3.7	Effect van de voorgenomen ingreep op de verwachte waarden	18
3.8	Conclusie	18
4	Advies	19

Lijst van afbeeldingen en tabellen

Afb. 1 Locatie van het plangebied.

Afb. 2 Detailkaart van het plangebied.

Afb. 3 Locatie van het plangebied op de archeologische verwachtingskaart van de Hoeksche Waard.

Afb. 4 Overzicht van de bekende archeologische waarden binnen het onderzoeksgebied.

Afb. 5 Locatie van het plangebied op de kadastrale minuutkaart uit 1811-1832.

Afb. 6 Locatie van het plangebied op de Bonnekaart uit 1881.

Administratieve gegevens

Provincie	Zuid-Holland
Gemeente	Oud-Beijerland
Toponiem	N217 (Kwakscheweg)
Oppervlakte plangebied	Ca. 0,5 ha
Opdrachtgever	IV-Infra bv
coördinaten	88.850-425.123 88.812-425.160 89.103-425.133 89.097-425.082
Bevoegde overheid	Gemeente Oud-Beijerland
Contactpersoon namens de gemeente Oud-Beijerland	Dhr. P. Bijl
Deskundige namens de bevoegde overheid	
ARCHIS-onderzoeksmeldingnummer (CIS-code)	63.297
Beheer en locatie documentatie	IVO·B, Alphen aan den Rijn

Samenvatting

In opdracht van IV-Infra bv is door IVO·B, Allround Archeologie een bureauonderzoek uitgevoerd van de locatie N217 (Kwakscheweg) in de gemeente Oud-Beijerland. In het plangebied zal de rijstrook van de N217 verbreed worden, een nood-fietsbrug mogelijk aangelegd worden en zal een waterpartij uitgebreid worden. Het bureauonderzoek is uitgevoerd in het kader van de aanvraag van een omgevingsvergunning.

In het plangebied worden op basis van het bureauonderzoek de volgende archeologische waarden verwacht:

Volgens de archeologische beleidsadvieskaart van de Hoeksche Waard heeft het plangebied een hoge archeologische verwachting vanwege de ligging op de oever van de (Afgedamde) Maas. Archeologische booronderzoeken direct ten noorden en ten zuiden van het plangebied hebben aangetoond dat in de bovengrond mariene afzettingen van het Laagpakket van Walcheren uit de Middeleeuwen aanwezig zijn en dat vermoedelijk een getijdengeul actief was in het onderzoeksgebied. De depositie van jonge mariene sedimenten ging gepaard met erosie van oudere bodemlagen. Hierdoor geldt een lage archeologische verwachting wat betreft archeologische waarden in de top van het Hollandveen uit de IJzertijd en de Romeinse tijd en voor archeologische waarden in de oeverzone van de Maas uit de Romeinse tijd en de Middeleeuwen.

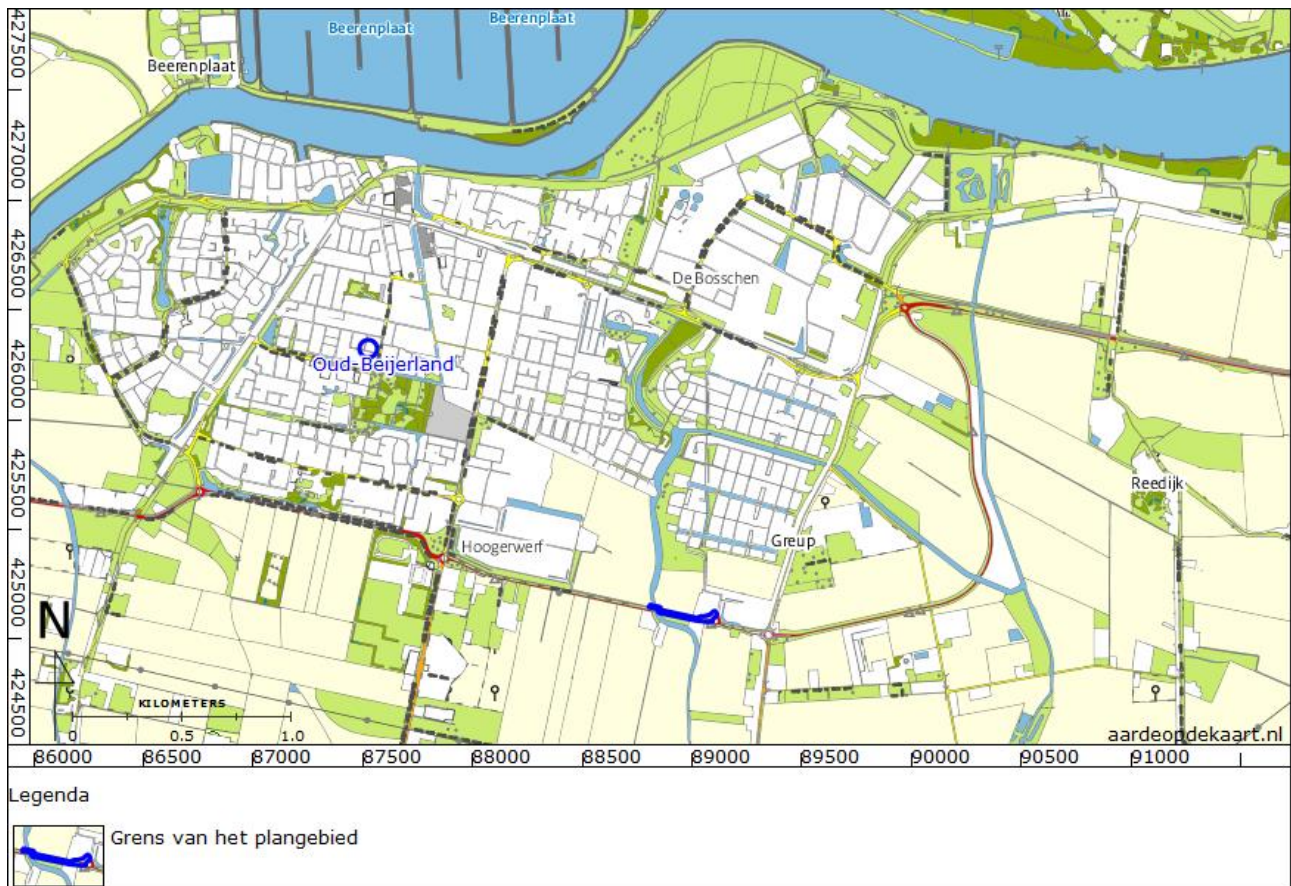
In de bovengrond kunnen nog archeologische waarden uit de periode na 1557 verwacht worden. Het betreft hier mogelijk voorgangers van de huidige Kwakscheweg en evt. resten van een brug of een voorde over de Oud-Beijerlandsche Kreek of de voormalige kreek ter hoogte van de Polderlaan. Eventueel zijn langs de Kwakscheweg nog resten van bewoning uit de Nieuwe tijd aanwezig.

De potentiële archeologische waarden uit de Nieuwe tijd in de bovengrond zal door de verbreding van de rijstrook verstoord raken. Het aanleggen van een noodbrug over de Oud-Beijerlandsche Kreek zal niet dieper dan 30 cm reiken en dit betekent dat deze ingreep geen consequenties zal hebben voor het archeologische bodemarchief. De verbreding van de waterpartij zal plaatsvinden in al eerder vrijgegeven gebied.

IVO·B, Allround Archeologie adviseert om in het gedeelte van het plangebied waar de verbreding van de rijstrook van de N217 gepland is een inventariserend veldonderzoek door middel van een verkennend booronderzoek uit te voeren, zodat de diepteligging van eventuele archeologische lagen en de aanwezigheid van mogelijke recente verstoringen onderzocht kan worden. De exacte invulling van de werkzaamheden dient te worden vastgelegd in een Plan van Aanpak (PvA). In de overige delen van het plangebied zullen de potentiële archeologische waarden niet verstoord worden. Er kunnen echter nog archeologische resten in het plangebied aanwezig zijn. Als in het plangebied archeologische resten aangetroffen worden is het verplicht deze te melden bij het bevoegde overheid, zoals aangegeven in artikel 53 van de Monumentenwet.

1 Inleiding

In opdracht van IV-Infra bv is door IVO·B, Allround Archeologie een bureauonderzoek uitgevoerd van de locatie N217 (Kwakscheweg) in de gemeente Oud-Beijerland. In het plangebied zal de rijstrook van de N217 verbreed, een nood-fietsbrug aangelegd en zal een waterpartij uitgebreid worden. Het bureauonderzoek is uitgevoerd in het kader van de aanvraag van een omgevingsvergunning.

Afb. 1, Locatie van het plangebied.

Het bureauonderzoek is uitgevoerd in september 2014 door I.S.J. Beckers (senior prospector) en L.C. Nijdam (senior prospector).

2 Bureauonderzoek

2.1 Beleid

Het plangebied behoort tot het bestemmingsplan Wonen in de gemeente Oud-Beijerland. De dubbelbestemming waarde archeologie 3 is geldig voor de zone waar het plangebied toe behoort. In deze zone geldt dat archeologisch onderzoek verplicht is bij bodemingrepen groter dan 100 m² en dieper dan 30 cm -mv.

Dit bureauonderzoek is gebaseerd op de uitvoeringskaders zoals genoemd in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA 3.3).¹ De gemeente Oud-Beijerland heeft geen aanvullende eisen opgesteld waar het bureauonderzoek aan zou moeten voldoen.²

2.2 Doelstelling en vraagstelling

Bureauonderzoek vormt de eerste fase van archeologisch onderzoek in een gebied. Tijdens een bureauonderzoek worden de huidige situatie, de toekomstige situatie, de landschappelijke situatie, de bekende archeologische gegevens uit de omgeving en de historische situatie van het plangebied onderzocht. Door middel van een synthese van de onderzochte gegevens wordt een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld. Als er eenmaal een gespecificeerde verwachting is opgesteld wordt er onderzocht of de verwachte archeologische waarden door de voorgenomen ingreep bedreigd worden en zo ja, op welke wijze en of een verstoring van de potentiële archeologische waarden voorkomen kan worden. Als het niet mogelijk is om een verstoring van de verwachte archeologische waarden te voorkomen, wordt een advies opgesteld voor archeologisch vervolgonderzoek.

Voor het bureauonderzoek zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld;

- Zijn er mogelijk archeologische waarden in het plangebied aanwezig en zo ja, wat is de gespecificeerde archeologische verwachting?

Als er mogelijke archeologische waarden aanwezig zijn;

- Worden de verwachte archeologische waarden bedreigd door het uitvoeren van de voorgenomen werkzaamheden?
- Is het plangebied voldoende onderzocht?

Als de mogelijke archeologische waarden bedreigd worden door de voorgenomen werkzaamheden en het plangebied nog niet voldoende is onderzocht;

- Welke vorm van archeologisch onderzoek is de beste manier om de aanwezigheid van archeologische waarden en hun ligging, aard en datering voldoende te kunnen bepalen om tot een selectiebesluit te komen?

¹ SIKB 2010

²<http://www.oud-beijerland.nl>

2.3 Methodiek

Het bureauonderzoek bestaat uit elf onderdelen;

1. Aanmelden onderzoek bij ARCHIS,
2. vermelden (en toepassen) overheidsbeleid,
3. Afbakenen plan- en onderzoeksgebied en beschrijving huidig gebruik van het plangebied,
4. beschrijven van de toekomstige situatie,
5. beschrijven van de landschappelijke situatie van het onderzoeksgebied,
6. beschrijven van de bekende archeologische gegevens uit het onderzoeksgebied,
7. beschrijven historische situatie (en mogelijk aanwezige bouwhistorische waarden) in het plangebied,
8. opstellen gespecificeerde archeologische verwachting,
9. onderzoeken van de consequenties van de voorgenomen ingreep op de gespecificeerde archeologische verwachting,
10. afmelden onderzoek bij ARCHIS,
11. aanleveren digitale gegevens bij het e-depot.

Om de landschappelijke en archeologisch positie van het plangebied beter in kaart te brengen, worden ook gegevens uit de direct omgeving van het plangebied onderzocht. Hierbij wordt met name naar locaties met een gelijke landschappelijke ligging gekeken. Het onderzoeksgebied kan gedefinieerd worden als een cirkel met een straal van 500 m rondom het plangebied.

3 Resultaten bureauonderzoek

3.1 Huidige situatie van het plangebied

Het plangebied ligt langs de N217 (Kwakscheweg) te Oud-Beijerland en reikt van de Oud-Beijerlandsche Kreek tot de rotonde bij de kruising met de Polderlaan. Het plangebied bestaat uit de tussenberm tussen het fietspad en de hoofdrijbaan. Het fietspad ligt ten noorden van de hoofdrijbaan. Het westelijke deel van het plangebied bevindt zich ten noorden van de huidige fietsbrug over de Oud-Beijerlandsche Kreek. Het oostelijke deel van het plangebied bevindt zich ten westen van de rotonde op de kruising met de Polderlaan. Het plangebied bestaat hier uit een strook van ca. 10 m breed ten noordwesten van het fietspad naast de rotonde. Het plangebied heeft een oppervlakte van ca. 0,5 ha. De locatie van het plangebied is weergegeven in afbeeldingen 1 en 2.

Afb. 2 Detailkaart van het plangebied op een luchtfoto uit 2011.

Het westelijke deel van het plangebied bestaat uit de oevers van de Oud-Beijerlandsche Kreek, dit is momenteel een grasberm. De tussenberm tussen het fietspad en de hoofdrijbaan van de N217 in het centrale deel van het plangebied bestaat uit een strook grasland met direct ten zuiden van het fietspad een bomenrij. Ten noordwesten van het fietspad langs de rotonde op de kruising van de N217 met de Polderlaan is een grasstrook en een sloot aanwezig.

3.2 Toekomstige situatie van het plangebied

De hoofdrijbaan van de N217 zal vanaf hectometerpaaltje 10.7 tot en met hectometerpaaltje 11.0 verbreed worden in noordelijke richting. Hierbij zal het bestaande kunstwerk vervangen worden met een ca. 1,5 m breder kunstwerk. De verwachte verstoringdiepte bij deze ingreep is ca. 1 m -mv. Ten noorden van de fietsbrug over de Oud-Beijerlandsche Kreek zal mogelijk een noodbrug aangelegd worden tijdens de geplande infrastructuurle onderhoudswerken aan de bestaande fietsbrug. De noodzaak en de wijze van aanleg van deze tijdelijke brug wordt nog door de te contracteren aannemer bepaald. Mogelijk zal de noodbrug op draglineschotten gebouwd worden en het fietspad zal tijdelijk in noordelijke richting verlegd worden. Deze ingreep heeft een verstoringdiepte van minder dan 30 cm -mv. Ten noordwesten van de rotonde op de kruising van de N217 en de Polderlaan zal de huidige sloot in noordelijke richting worden uitgebreid als watercompensatie.

3.3 Landschappelijke situatie van het plangebied binnen het onderzoeksgebied

Tijdens het onderzoek naar de landschappelijke ligging van het plangebied binnen het onderzoeksgebied zijn de volgende (hoofd)bronnen gebruikt:

- Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN)³
- Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000⁴
- Dinoloket⁵
- Geologische kaart van Nederland⁶
- Geomorfologische kaart van Nederland⁷
- Paleomeandergordelkaart⁸

Het plangebied ligt in het westelijke deel van de Hoeksche Waard. Vanaf ca. 5.500 v. Chr. stond dit gebied onder de invloed van de zee. Er ontstond hier een uitgestrekt waddegebied. In deze periode is een dik pakket zeelei en -zand afgezet wat tot de Formatie van Naaldwijk wordt gerekend (Laagpakket van Wormer). In de periode tussen 3.500 en 2.500 v. Chr. stabiliseerde de kustlijn en ontstond er een rij strandwallen ten westen van het onderzoeksgebied.⁹ Achter de strandwallen nam de invloed van de zee substantieel af en kon op grote schaal veenvorming plaatsvinden. De Hoeksche Waard was in die tijd een groot, nauwelijks bewoonbaar veenmoeras.

In de Hoeksche Waard is de veenvorming tot ongeveer 600 v. Chr. doorgegaan. Na deze periode zijn door zeegaten in de rij strandwallen en duinen geslagen en is het westelijke veengebied grotendeels ontwaterd. Het veengebied werd daarna voor het eerst geschikt voor bewoning. De huidige Afgedamde Maas was in de periode van de Romeinse tijd één van de hoofdarmen van de Maas. Op de oevers van de rivier, in het bijzonder de noordelijke oevers, zijn nederzettingen uit de Romeinse tijd aangetroffen.¹⁰ Volgens de digitale paleomeandergordelkaart uit 2012 liep de Afgedamde Maas door direct ten oosten van het plangebied.¹¹

³ <http://www.ahn.nl/viewer>

⁴ <http://archis2.archis.nl/index>

⁵ <http://www.dinoloket.nl>

⁶ <http://archis2.archis.nl/index>

⁷ <http://archis2.archis.nl/index>

⁸ Cohen et al. 2012

⁹ Haartsen 2009

¹⁰ Haartsen 2009

¹¹ Cohen et al. 2012

De ontwatering en de resulterende inklinking van het veen in de IJzertijd en de Romeinse tijd resulteerde in bodemdaling. Het gevolg is dat vanaf de IJzertijd tot de Middeleeuwen het gebied regelmatig overstroomde en dat een nieuw pakket zeezand en -klei werd afgezet. Dit mariene pakket staat bekend als Laagpakket van Walcheren, Formatie van Naaldwijk. Ook werden grote delen van het veengebied door sterke zeestromen geërodeerd en het veen werd weggeslagen.¹²

Een groot deel van de oostelijke Hoeksche Waard is in de Late Middeleeuwen bedijkt. Het westelijke deel van de Hoeksche Waard is tot ca. 1500 n. Chr. een getijdegebied met schorren en krekens geweest. Het verwachte overstromingspakket van het Laagpakket van Walcheren is in het westen van de Hoeksche Waard dus relatief dik. Mogelijk is de Oud-Beijerlandsche kreek nog een restant van een kreek uit deze periode. De polder van Oud-Beijerland, waar het plangebied toe behoort, is bedijkt in 1557 n. Chr.¹³ Hoewel de polder daarna nog enkele keren onder water heeft gestaan, is de invloed van de zee afgenomen en zijn er geen grote overstromingspakketten afgezet.

In het westen van het plangebied is in 1986 een geologische boring gezet.¹⁴ Volgens deze boring bevinden de afzettingen van het Laagpakket van Wormer zich van 5,1 tot 16,8 m –mv. De bovenste meter van dit pakket bestaat uit een kleilaag. Boven de kleilaag is van 3,8 tot 5,1 m –mv een veenlaag aangetroffen, dit is geïnterpreteerd als Hollandveen Laagpakket. De bovenste 3,8 m bestaan uit kwelderafzettingen van het Laagpakket van Walcheren. Dit pakket is fining upwards.

¹² Haartsen 2009

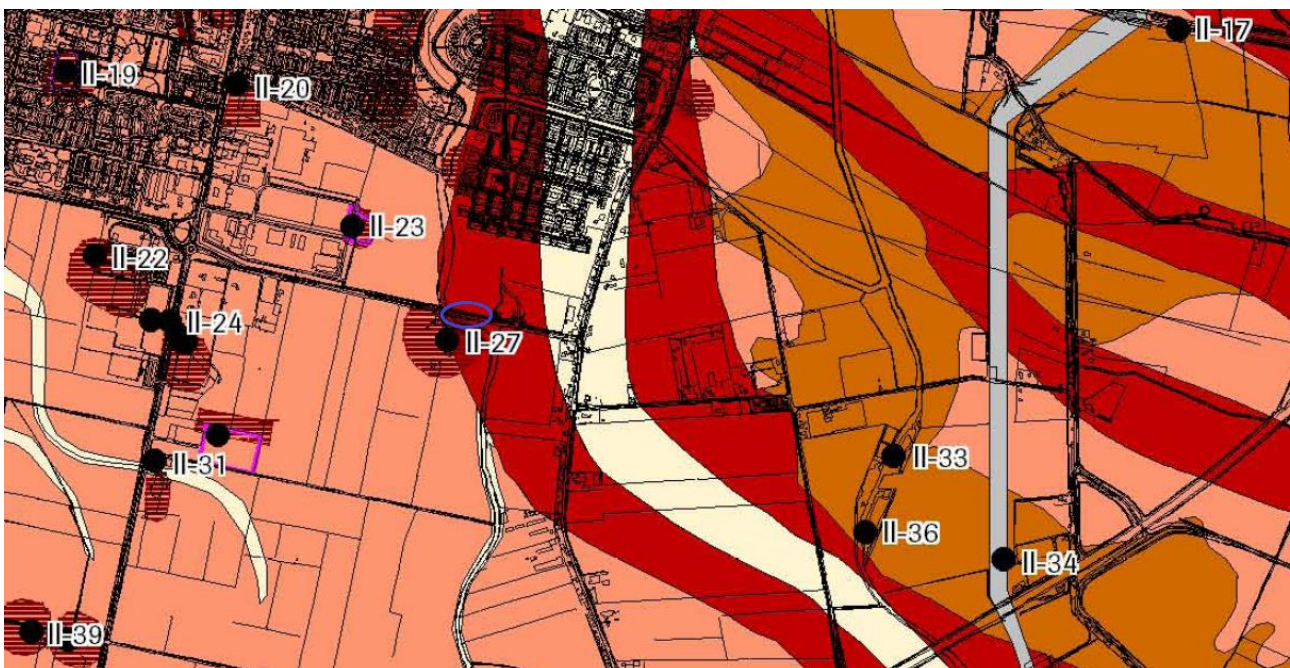
¹³ Haartsen 2009

¹⁴ <http://www.dinoloket.nl>, boring B3760424.

3.4 De bekende archeologische gegevens uit het onderzoeksgebied

Tijdens het onderzoek naar de bekende archeologische gegevens binnen het onderzoeksgebied zijn de volgende (hoofd)bronnen gebruikt:

- Archeologische beleidsadvieskaart van de gemeente Oud-Beijerland en de Hoeksche Waard¹⁵
- Archeologisch InformatieSysteem (Archis II)¹⁶
- Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW)
- Informatie van lokale amateur-archeologen (Stichting Archeologie Hoeksche Waard)
- Provinciale cultuurhistorische waardenkaart¹⁷

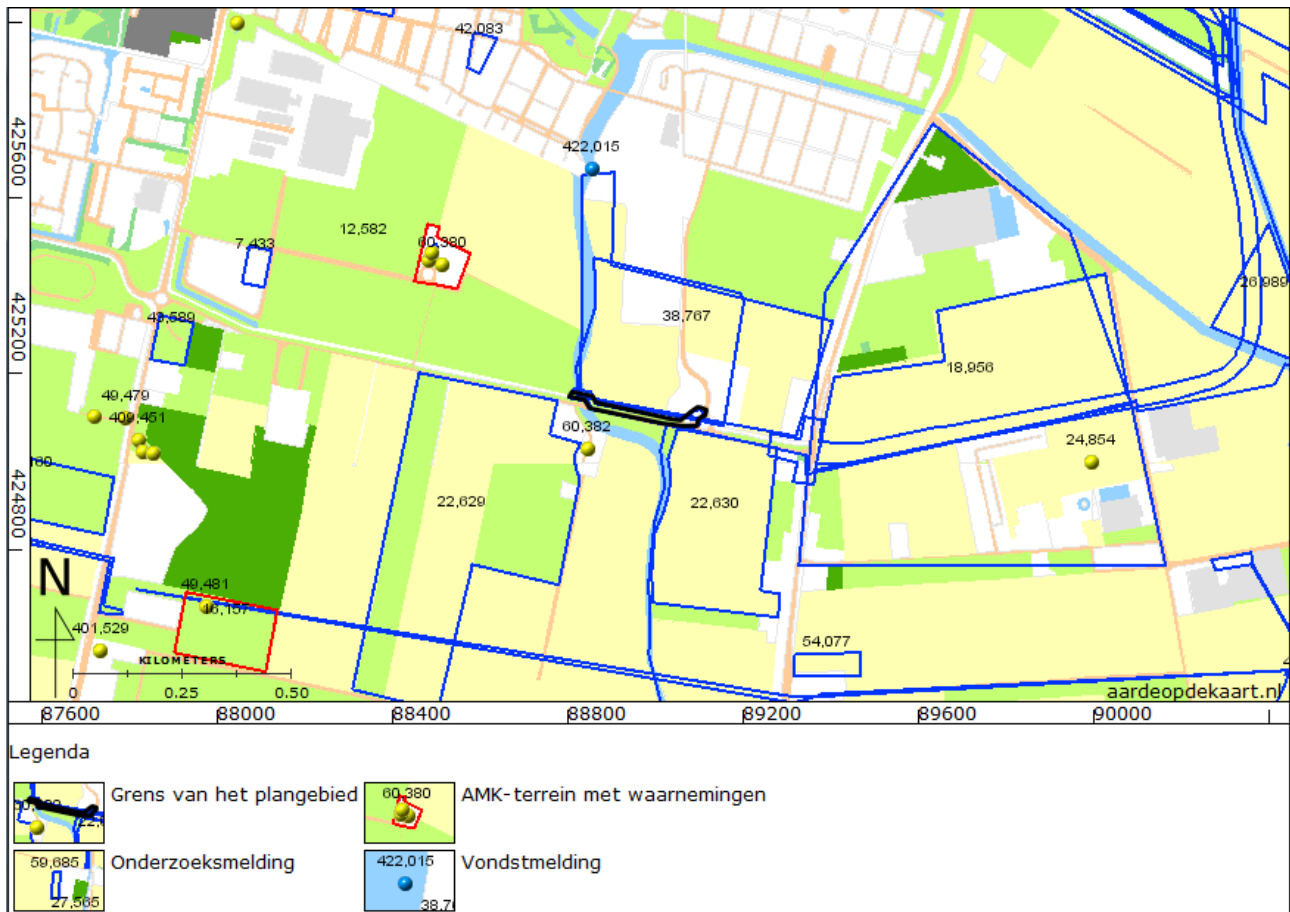
Afb. 3 Locatie van het plangebied (blauwe cirkel) op de archeologische verwachtingskaart van de Hoeksche Waard.

De lichtgele vulling is een voormalige geul van de (Afgedamde) Maas met een lage archeologische verwachting. Het plangebied bevindt zich in de rode zone, dit is de oeverzone van de (Afgedamde) Maas en hier geldt een hoge archeologische verwachting voor archeologische waarden uit het Laat-Neolithicum tot en met de Late Middeleeuwen. De rood-gestreepte zones zijn 'overige huisplaatsen' met een hoge archeologische verwachting voor archeologische waarden uit de Nieuwe tijd.

¹⁵ Huizer et al. 2014

¹⁶ <http://archis2.archis.nl/index>

¹⁷ <http://geo.zuid-holland.nl/geo-loket/html/atlas.html?atlas=chs>

Afb. 4 Overzicht van de bekende archeologische waarden binnen het onderzoeksgebied

Direct ten noorden van het plangebied is een bureauonderzoek en een booronderzoek uitgevoerd. Hier werden op de westelijke oever van de (Afgedamde) Maas archeologische waarden verwacht. Er zijn echter overstromingsafzettingen gevonden van het Laagpakket van Walcheren en geen intacte oeverafzettingen van de (Afgedamde) Maas. Bovendien bleek door de grootschalige overstromingen de top van het veen verstoord te zijn geraakt. Op basis van deze resultaten is het gebied vrijgegeven. De huidige geplande werkzaamheden aan de waterpartij vallen in dit reeds vrijgegeven gebied. In het zuidwesten van het onderzochte gebied is nog in één boring bot en houtskool gevonden en de onderzoekers verwachtten dat het aangetroffen complex in verbinding stond met de resten van een boerderij ten zuidwesten van het plangebied. Centraal in het onderzochte gebied is een noord-zuidlopende geul gevonden.¹⁸

Ten zuidwesten van het plangebied is aan de overkant van de Oud-Beijerlandsche Kreek op kaarten vanaf 1552 een huisplaats aangegeven. Op de kaart uit 1552 staat deze boerderij aangegeven als Beerits de Veermanshuijs. Bij een booronderzoek op deze locatie bleken nog ophogingslagen uit de Nieuwe tijd aanwezig te zijn.¹⁹

¹⁸ Onderzoeksmeldingen 38767 en 41871, Nales 2010.

¹⁹ Waarneming 60382.

Direct ten zuiden van het plangebied is een booronderzoek uitgevoerd. Hierbij is in de bovengrond een zeegeul van het Laagpakket van Walcheren aangetroffen (oude benaming Duinkerke III). Door deze zeegeul heeft erosie plaatsgevonden van de oudere kwelderafzettingen van het Laagpakket van Walcheren en het Hollandveen. Een booronderzoek op ca. 50 m ten zuidwesten van het plangebied kwam tot dezelfde conclusie. Deze locaties zijn daarom vrijgegeven.²⁰

Op ca. 250 m ten oosten van het plangebied zijn in het kader van de aanleg van een deel van de N217 twee bureauonderzoeken en een booronderzoek uitgevoerd. Hier werden in het westen geulafzettingen van de (Afgedamde) Maas verwacht, maar ook hier bleek een dik pakket overstromingsafzettingen van het Laagpakket van Walcheren aanwezig te zijn. Er zijn op enkele locaties archeologische begeleidingen aanbevolen, maar deze locaties bevinden zich buiten het onderzoeksgebied.²¹

Op ca. 400 m ten noordwesten van het plangebied is in 2006 door de Stichting Archeologie Hoeksche Waard een archeologische inspectie uitgevoerd van de aanleg van een wegcunet. Hierbij is een opgehoogde en omgrachte huisplaats gevonden uit de Nieuwe tijd. De vulling van de dichtgestorte gracht bleek nog aanwezig te zijn. Nader onderzoek heeft aangetoond dat het hier de hoeve Hooge Werf betreft en op kaarten vanaf 1552 is op deze locatie bebouwing afgebeeld. Op basis van dit onderzoek is de locatie aangewezen als AMK-terrein met een hoge archeologische verwachtingswaarde.²²

In 2007 is tijdens het graven van een rioolleiding op het terrein van de Hooge Werf een archeologische begeleiding uitgevoerd. Hierbij zijn in de grachtvulling en in de ophogingslaag van de huisplaats een groot aantal scherven, glasfragmenten, enkele planken en de resten van een schoen uit de 17^e eeuw aangetroffen. De gracht is waarschijnlijk in de 17^e of 18^e eeuw gedempt. Naast de gracht is een afvalkuil met een compleet runderskelet gevonden.²³

Op ongeveer 500 m ten noorden van het plangebied heeft langs de Oud-Beijerlandsche Kreek een oeververbetering plaatsgevonden. Hierbij zijn volgens de Stichting Archeologie Hoeksche Waard de funderingen van een watermolen weggegraven. De watermolen dateerde op basis van het historisch kaartmateriaal uit de Nieuwe tijd.²⁴

²⁰ Onderzoeksmeldingen 22629 en 22630.

²¹ Onderzoeksmeldingen 13847, 18956 en 19568.

²² AMK-terrein 16128, onderzoeksmelding 20062 en waarneming 408121.

²³ Onderzoeksmelding 20780 en waarneming 416217.

²⁴ Vondstmelding 422015.

3.5 Historische situatie van het plangebied

Tijdens het onderzoek naar de bekende archeologische gegevens binnen het onderzoeksgebied zijn de volgende (hoofd)bronnen gebruikt:

- Bonnekaarten uit 1881 tot en met 1921²⁵
- Kadastrale minuut en de Oorspronkelijke aanwijzende tafel (OAT) uit 1811-1832²⁶
- KICH²⁷
- Ontgonnen Verleden²⁸
- Topografische kaarten uit 1848 en 1940 tot en met 1995²⁹

Afb. 5 Het plangebied op de kadastrale minuutkaart uit 1811-1832.

²⁵ Bureau Militaire Verkenningen 1881-1921.

²⁶ Kadaster 1811-1832.

²⁷ <http://www.kich.nl>

²⁸ Haartsen 2009

²⁹ Topografische Dienst Nederland 1848 en 1940-1995.

De polder van Oud-Beijerland is in 1557 drooggelegd door graaf Lamoraal Van Egmond. En deze ontginning stond toen bekend als Beijerland naar de echtgenote van dhr. Van Egmond Sabina van Beieren. Later is de polder van Nieuw-Beijerland aangelegd en heeft de polder de naam Oud-Beijerland gekregen.³⁰

Op de oudste gedetailleerde kaart van het onderzoekgebied, de kadastrale minuutkaart uit het begin van de 19^e eeuw, is de Kwakscheweg al afgebeeld. Vermoedelijk is hier al in de Nieuwe tijd een overgang over de Oud-Beijerlandsche Kreek. Het land ten noorden van de Kwakscheweg is volgens de bijbehorende Oorspronkelijke Aanwijzende Tafelen in gebruik geweest als bouwland.

De gemeentegrens van Oud-Beijerland vertoont bij de oostelijke helft van het plangebied een kronkel naar het westen toe (afb. 5). Op deze locatie zijn een sloot en een voetpad aangelegd op de Bonnekaart van 1881 (afb. 6). Op een kaart uit 1748 is ten oosten van de Oud-Beijerlandsche Kreek een oostelijke aftakking van de kreek zichtbaar.³¹ Deze kaart is niet gedetailleerd genoeg om dit met zekerheid te stellen, maar mogelijk heeft ter hoogte van de huidige Polderlaan tot de 18e eeuw een aftakking van de Oud-Beijerlandsche Kreek gestroomd. Bij het booronderzoek wat direct ten noorden van het plangebied is uitgevoerd is het tracé van deze kreek teruggevonden.³²

De situatie van de kadastrale minuutkaart blijft in de 19e en 20e eeuw grotendeels gelijk. Volgens de Bonnekaarten uit de periode na 1881 was in het oosten van het plangebied op de locatie van de huidige Polderlaan een noord-zuid lopend voetpad aanwezig (afb. 6). In de periode tussen 1958 en 1963 is de Polderlaan ten oosten van het plangebied aangelegd. In 1968 is de Kwakscheweg in gebruik genomen als deel van de N217.³³ Recent zijn de gebieden ten noorden en ten zuiden van de N217 in gebruik genomen als industriegebied.

³⁰ Haartsen 2009

³¹

<http://beeldbank.regionaalarchiefdordrecht.nl/index.cfm?fuseaction=search.showdetail&id=3C070166505693014B976F2F0B54CC84&showbrowse>

³² Nales 2010.

³³ <http://www.wegenwiki.nl>

Afb. 6 Het plangebied op de Bonnekaart uit 1881

3.6 Gespecificeerde archeologische verwachting

Volgens de archeologische beleidsadvieskaart van de Hoeksche Waard heeft het plangebied een hoge archeologische verwachting vanwege de ligging op de oever van de (Afgedamde) Maas. Archeologische booronderzoeken direct ten noorden en ten zuiden hebben echter aangetoond dat in de bovengrond mariene afzettingen van het Laagpakket van Walcheren aanwezig zijn en dat vermoedelijk een zegeul actief was in het onderzoeksgebied. De depositie van mariene sedimenten ging gepaard met erosie van oudere bodemlagen. Hierdoor geldt een lage archeologische verwachting wat betreft archeologische waarden in de top van het Hollandveen uit de IJzertijd en de Romeinse tijd en voor archeologische waarden in de oeverzone van de Maas uit de Romeinse tijd en de Middeleeuwen.

In de bovengrond kunnen nog archeologische waarden uit de periode na 1557 n. Chr. verwacht worden. Het betreft hier mogelijk voorgangers van de huidige Kwakscheweg en evt. resten van een brug of een voorde over de Oud-Beijerlandsche Kreek en de voormalige kreek ter hoogte van de huidige Polderlaan. Eventueel zijn langs de Kwakscheweg nog resten van bewoning uit de Nieuwe tijd aanwezig.

3.7 Effect van de voorgenomen ingreep op de verwachte waarden

Door de verbreding van het kunstwerk van de N217 zullen mogelijk archeologische waarden uit de Nieuwe tijd in de bovengrond verstoord kunnen worden. Met een verkennend booronderzoek kan aangetoond worden of de bovengrond niet tijdens eerdere infrastructurele werken aan de N217 verstoord is geraakt.

3.8 Conclusie

Zijn er mogelijk archeologische waarden in het plangebied aanwezig en zo ja, wat is de gespecificeerde archeologische verwachting?

Mogelijk zijn in de bovengrond nog archeologische waarden aanwezig uit de Nieuwe tijd. Het betreft hier de resten van de voorgangers van de Kwakscheweg of resten van een brug of voorde over de Oud-Beijerlandsche Kreek of de voormalige kreek ter hoogte van de Polderlaan. Mogelijk zijn nog resten van bewoning aanwezig langs de Kwakscheweg. Waarschijnlijk is in het plangebied een zeegeul actief geweest in de Middeleeuwen en door erosie zijn mogelijke oudere archeologische waarden verstoord geraakt.

Als er mogelijke archeologische waarden aanwezig zijn;

Worden de verwachte archeologische waarden verstoord door het uitvoeren van de voorgenomen ingreep in het plangebied?

Tijdens de verbreding van de rijstrook van de N217 kunnen de potentiële archeologische waarden uit de Nieuwe tijd in de bovengrond verstoord worden. De werkzaamheden aan de mogelijke nood-fietsbrug hebben waarschijnlijk geen effect op de archeologische waarden omdat deze werkzaamheden niet dieper dan 30 cm reiken. De werkzaamheden aan de waterpartij vinden plaats in reeds vrijgegeven gebied.

Is het plangebied voldoende onderzocht?

Het plangebied is nog niet voldoende onderzocht omdat nog archeologische waarden uit de Nieuwe tijd in de bovengrond verstoord kunnen worden tijdens de verbreding van de rijstrook van de N217.

Als de mogelijke archeologische waarden bedreigd worden en het plangebied nog niet voldoende is onderzocht;

Welke vorm van archeologisch onderzoek is de beste manier om de aanwezigheid van archeologische waarden en hun ligging, aard en datering voldoende te kunnen bepalen om tot een selectiebesluit te komen?

Door middel van een verkennend booronderzoek kan onderzocht worden of het plangebied al eerder verstoord is geraakt, zoals bijvoorbeeld wij de ingebruikname van de N217 in 1968. Bovendien kan onderzocht worden of nog oude wegtracés aanwezig zijn ter hoogte van de geplande werkzaamheden aan de rijstrook van de N217.

4 Advies

IVO·B, Allround Archeologie adviseert om in het gedeelte van het plangebied waar de verbreding van de rijstrook van de N217 gepland is een inventariserend veldonderzoek door middel van een verkennend booronderzoek uit te voeren, zodat de diepteligging van eventuele archeologische lagen en de aanwezigheid van mogelijke recente verstoringen onderzocht kan worden. De exacte invulling van de werkzaamheden dient te worden vastgelegd in een Plan van Aanpak (PvA).

In de overige delen van het plangebied zullen de potentiële archeologische waarden niet verstoord worden. Er kunnen echter nog archeologische resten in het plangebied aanwezig zijn. Als in het plangebied archeologische resten aangetroffen worden is het verplicht deze te melden bij het bevoegde overheid, zoals aangegeven in artikel 53 van de Monumentenwet.

Na het beoordelen van dit rapport zal de bevoegde overheid een selectiebesluit nemen. Het is mogelijk dat de bevoegde overheid hierin afwijkt van het in het bureauonderzoek gegeven advies.

Literatuur

- Bureau Militaire Verkenningen. 1881. "Bonnekaart, 544, Oud-Beijerland." .
- Cohen, K.M., E. Stouthamer, H.J. Pierik, and A.H. Geurts. 2012. *Rhine-Meuse Delta Studies' Digital Basemap for Delta Evolution and Palaeogeography*. Utrecht: Universiteit Utrecht.
- Haartsen, A.J. 2009. *Ontgonnen Verleden, regiobeschrijvingen Provincie Zuid-Holland*. Rapport DK nr. 2009/dk-116-i. Ede: Directie Kennis.
- Huizer, J., M. Benjamins, and S. van der A. 2014. *De archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart voor de Hoeksche Waard*. ADC Heritage H 034. Amersfoort.
- Kadaster. 1811. "Oorspronkelijke Aanwijzende Tafel, Gemeente Oud-Beijerland, Sectie B, Blad 01." .
- Nales, T. 2010. *Archeologisch inventariserend veldonderzoek, Oud-Beijerland, Poortwijk III, Gemeente Oud-Beijerland*. B&G Rapport 990. Noordwijk.
- SIKB. 2010. *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) Landbodems*. Gouda.
- Topografische Dienst Nederland. 1848. "Topografische kaart van Nederland, Schaal 1:25.000." .

Geraadpleegde Websites

<http://archis2.archis.nl/index>

<http://www.ahn.nl/viewer>

<http://beeldbank.regionaalarchiefdordrecht.nl/index.cfm?fuseaction=search.showdetail&id=3C070166505693014B976F2F0B54CC84&showbrowse>

<http://www.dinoloket.nl>

<http://geo.zuid-holland.nl/geo-loket/html/atlas.html?atlas=chs>

<http://www.oud-beijerland.nl>

<http://www.watwaswaar.nl>

<http://www.wegenwiki.nl>

Overzicht van de archeologische perioden

Periode	Begin	Eind	
Paleolithicum	Vroeg	250.000 BP	
	Midden	250.000 BP	
	Laat	35.000 v. Chr.	
Mesolithicum	Vroeg	9.700 v. Chr.	
	Midden	8.400 v. Chr.	
	Laat	6.450 v. Chr.	
Neolithicum	Vroeg	5.300/4.900 v. Chr.	
	Midden	4.200 v. Chr.	
	Laat	2.850 v. Chr.	
Bronstijd	Vroeg	2.000 v. Chr.	
	Midden	1.800 v. Chr.	
	Laat	1.100 v. Chr.	
IJzertijd	Vroeg	800 v. Chr.	
	Midden	500 v. Chr.	
	Laat	250 v. Chr.	
Romeinse tijd	Vroeg	15 v. Chr.	
	Midden	70 n. Chr.	
	Laat	270 n. Chr.	
Middeleeuwen	Vroeg	A	450 n. Chr.
		B	525 n. Chr.
		C	725 n. Chr.
		D	900 n. Chr.
	Laat	A	1050 n. Chr.
		B	1250 n. Chr.
Nieuwe Tijd	A	1500 n. Chr.	
	B	1650 n. Chr.	
	C	1850 n. Chr.	